

Een jaar Centrum voor Innovatief Vakmanschap Agri & Food

‘Het begint een plek te krijgen’

Het CIV Agri & Food is september 2013 gestart. Groen mbo en bedrijfsleven in agrarische sectoren zoals melkveehouderij en akkerbouw enerzijds en de foodsector anderzijds zetten zich in voor innovatie en ondernemerschap. Projectleider Arry Verhage vertelt hoe dit vorm krijgt.

Meeting points van agri zijn landelijk en die van food, regionaal; vollegrondsgroenteteelt (prei) valt onder het meeting point akkerbouw

Arry Verhage, projectleider CIV Agri & Food, is vandaag op het kantoor van de Aeres Groep in Ede. De Aeres Groep is formeel penvoerder van de CIV, maar Verhage heeft er geen vaste plek. Zijn werkplek is vaak een flexplek. Hier op kantoor, bij Aequor of elders waar projectmanagement op scholing en ontwikkeling ingezet kan worden.

Het CIV is te zien als een kruispunt waar onderwijs en bedrijfsleven samenkomen en Verhage regelt als het ware het verkeer. Een vertrekpunt voor de CIV Agri & Food is de topsector Agro & Food, een combinatie van agrarische sectoren en food. Samen zitten ze in één topsector en één CIV omdat ze sterk gerelateerd zijn en de mbo-opleidingen waar

het om gaat, vaak heel kleinschalig zijn. Een richtingaanwijzer biedt het businessplan waarin de doelen voor de CIV zijn neergeschreven, namelijk de kwaliteit en kwantiteit van vakmensen in de sector verbeteren.

“Op die basis begin je een samenwerking, maar hoe die samenwerking zich ontwikkelt, blijkt toch anders dan je van tevoren kunt bedenken. Je moet elkaar leren kennen, onderwijs en bedrijfsleven en elkaars taal leren verstaan. Het verschil is vaak dat onderwijs bij wat ze wil bereiken vooral denkt aan het hoe - kan het wel? - terwijl bedrijfsleven zegt: dat gaan we gewoon doen. Dat onderwijs zo denkt, is verklaarbaar, want ze hebben er ook altijd te maken met allerlei kaders van overheid en inspectie. Je moet elkaar dan vinden in wat er kan.”

Vliegende start

De uitwerking gebeurt vooral in de meeting points, meestal opgezet als regionale knooppunten. Het CIV-bestuur heeft een bewakende rol, maar concrete activiteiten vinden hier plaats. “Ook daar lopen ze er vaak tegenaan dat bedrijfsleven en onderwijs anders denken en werken. Dan moet je je realiseren: alleen loop je sneller, maar samen kom je verder.”

Bij verschillende *meeting points* was er al iets. Innexus bijvoorbeeld, een netwerk in Noord-Nederland. “Daar was de CIV een extra impuls: ze konden een vliegende start maken. Andere *meeting points* begonnen met de start van de CIV. Uiteindelijk gaat het erom dat ze los van de CIV kunnen doorgaan.”

Er is een verschil tussen de *meeting points* van agri en die van food. Die van agri zijn landelijk; alle aoc's met relevante opleidingen voor die *meeting points* doen mee. De foodnetwerken zijn regionaal: Noord, Amsterdam, Zuidoost-Brabant en Zeeland. Ook een paar roc's zijn betrokken en volgens de Aeres Groep hadden bij de start ongeveer honderd bedrijven steun toegezegd.

Iets apart

Dat er verschillen zijn zie je ook in de twee voorbeelden die Verhage noemt: Food Noord en Akkerbouw, met projectleiders Peet Ferwerda in Leeuwarden en Robert Metselaar in Dronten. Voor akkerbouw zijn er modules ontwikkeld over pootaardappelen. “Die hebben al gedraaid. Scholen stuurden leerlingen om zo'n module te volgen. Het zegt wel iets als ze vanuit Goes met een busje naar

Dronten komen.” Behalve met pootaardappelen is het *meeting point* ook met precisielandbouw bezig. “Het zijn zulke kleinschalige opleidingen dat ze wel moeten samenwerken”, vervolgt Verhage, “maar dan gaat het ook over de vraag: hoe organiseer je afstandsonderwijs? Doe je dat met een busje of kies je voor online-verbinding, met video bijvoorbeeld. Of organiseer je gastlessen van inhoudelijke experts. Innovatie als opzet van de CIV heeft niet alleen betrekking op bedrijfsleven, maar het houdt ook in dat je onderwijs anders organiseert, een vernieuwing op didactisch gebied.”

“Bij Food Noord, in Leeuwarden, is het bijzonder dat het mbo Life Sciences een verbinding met niet-groen onderwijs legt.” Het *meeting point* gaat hier vooral om innovatie in de zuivelsector. “Zo heeft elk *meeting point* iets apart. Maar steeds is wel de vraag: hoe krijg je meer leerlingen? Food Noord heeft daar veel aan gedaan: ze hebben zich bijvoorbeeld de vraag gesteld welke media je dan inzet. Daar kunnen andere veel van leren, maar dan moet het wel gedeeld worden. Dat gebeurt ook. Scholen zien elkaar hier zeker niet als concurrenten.”

Reacties positief

De praktijk van een CIV is vooral overleg en ontmoeting, uitwisseling en lesactiviteiten. Zo komt het bestuur elke twee maanden bij elkaar. Projectleiders overleggen en in de *meeting points* houden projectgroepen zich met uitvoering bezig.

‘Er gebeurt een hoop op de snijvlakken’

CIV

De Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV's) voor mbo en Centres of Expertise (CoE's) voor hbo zijn resultaten van het topsectorenbeleid sinds 2011. De overheid wil een betere aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven en poogt hiermee ook innovatie en ondernemerschap te stimuleren. In de centra werken ondernemers, wetenschappers, docenten, leerlingen en studenten samen. Voor bedrijven zit het belang in nieuwe kennis, goedopgeleide medewerkers en specialistische onderzoeksopdrachten. Door cultuurverschillen tussen onderwijs en bedrijfsleven is het soms moeilijk een goede samenwerking op te bouwen maar de centra helpen daarin.

Inbreng van bedrijfsleven komt er behalve van kennis (via gastcolleges) bijvoorbeeld ook via middelen, materialen en locaties voor praktijklessen of excursies.

“Onderwijs richt zich vaak op de ontwikkeling van lesmodules”, zegt Verhage. “En vooral bij agri is het belangrijk dat docenten kennis nemen van de laatste ontwikkelingen. Er worden daarom ook docentendagen gehouden met sprekers en excursies.” Aankondigingen, en later de verslagen van die docentendagen, staan op www.civ-agri-food.nl. Niet elke CIV werkt hetzelfde. “Het verschil met de CIV Tuinbouw en Uitgangsmaterialen is dat ze daar meer inzetten op keuzedelen.” Die keuzedelen zijn straks in de nieuwe kwalificatiestructuur de regionale invulling waarmee mbo’ers hun opleiding meer verbreding of diepgang kunnen geven. “Voor mij is het van de grond krijgen van die acht *meeting points* het centrale thema. Daarbinnen kunnen modules ontwikkeld worden. Die kunnen later nog tot keuzedelen worden omgewerkt.”

“De reacties op wat we doen als CIV Agri & Food zijn positief. Je ziet ook dat er bij pootaardappelen een vervolg komt. Het begint een plek te krijgen.”

Zestienjarige puber

De CIV is niet een project dat vier jaar duurt en dan klaar is, legt Verhage uit. “Je moet het zien als een opstart. Het moet ook na 2017 doorgaan, een

Arry Verhage: ‘Elk *meeting point* heeft iets *aparts*, maar steeds is de vraag: hoe krijg je meer leerlingen?’

CIV AGRI & FOOD

Het Centrum Innovatief Vakmanschap Agri & Food verbindt mbo-scholen en bedrijven. Het CIV zet zich in voor de opleiding van innovatieve vakmensen voor de sector, vooral mbo-niveau 3 en 4. Er zijn twee centrale thema’s: samenwerking (tussen bedrijfsleven en onderwijs en binnen onderwijs) en innovatie (vernieuwingen in de techniek en bedrijfsvoering toegankelijk maken voor leerlingen en werkenden en ook op een innovatieve wijze opleiden). Het CIV telt acht *meeting points*. De *food points* zijn regionaal: Food Noord - mbo life sciences, Food Academy Amsterdam, Food & Fresh Lab Zuid Oost Brabant en Foodport Academy Zeeland. De *agripoints* zijn landelijk, maar er zijn regionale ‘uitschenkpunten’. Deze zijn: Akkerbouw, Melkveehouderij, Pluimveehouderij en Varkenshouderij. In de *meeting points* werken bedrijfsleven en onderwijs regionaal (food) of per thema (agri) samen aan kwaliteit van het onderwijs en meer instroom.

structurele samenwerking. Of dat lukt, hangt af van het succes van de *meeting points*. Een speerpunt is dan ook de poging om nog meer uit de samenwerking te krijgen en die ook breder te zien dan onderwijs en bedrijfsleven. Zo is er bijvoorbeeld ook samenwerking met vmbo, waar immers de instroom vandaan moet komen, en met hbo, waar Centres of Expertise zijn gevormd. En er is samenwerking met niet-groen onderwijs, want er gebeurt een hoop op de snijvlakken. Je moet ook niet naar binnen gekeerd blijven als onderwijs, maar je echt naar buiten richten.”

“Ten slotte is er de rol van de docent in het geheel. Cruciaal, want deze heeft het contact met de leerling. Hij moet op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen, hij moet de verbinding leggen naar de opleiding en hij moet ook de leerlingen inspireren. De docent staat wat de CIV betreft met het wensenlijstje van het bedrijfsleven in zijn handen, maar aan de andere kant is er de realiteit van de zestienjarige puber. Het is een uitdaging om dat samen te brengen opdat jongeren zich kunnen ontwikkelen tot vaardige vaklieden.” ■